

ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت شرکتهای تعاونی تأمین نیاز دامداران استان قزوین

دکتر محسن شوکت فدایی^۱، دکتر محمد خالدی^۲، کاظم اینانلو^۳

چکیده

امروزه نقش سازنده تعاونی‌ها در عرصه‌های اقتصادی اجتماعی، به خصوص در جوامعی که در این زمینه دارای تشکیلات منسجم‌تری هستند، به طرز چشم‌گیری احساس می‌شود. صاحب‌نظران کشورهای در حال توسعه نیز، گسترش و نهادینه کردن فرهنگ تعاون را در باورهای اقشار گوناگون جامعه، به شکلی جدی مورد توجه و مطالعه قرار داده‌اند. در ایران نیز با توجه به اینکه توجه به معیشت مردم از اساس‌ترین برنامه‌های بخش اجرایی کشور محسوب می‌شود و تلاش شده در برنامه توسعه و سند چشم‌انداز فرصت‌های برابر، امکانات برابر و اطلاعات برابر و کار و سرمایه‌گذاری به گونه‌ای برابر در اختیار مردم قرار گیرد، قطعاً سهم بخش تعاون یکی از مردمی‌ترین بخش‌های اقتصاد در این زمینه بیشتر و مسئولیتش سنگین‌تر خواهد بود. بدیهی است که عملکرد بخش تعاون در کشور با میزان موفقیت و شکست شرکتهای تعاونی رابطه مستقیم دارد. هدف کلی پژوهش حاضر ارزیابی تأثیر عوامل درون و برون سازمانی در موفقیت شرکتهای تعاونی تأمین نیاز دامداران استان قزوین است. بر اساس روش نمونه‌گیری ساده و جدول مورگان از میان ۱۶ شرکت تعاونی با ۵۰۰۰ عضو، ۸ شرکت و ۳۵۷ نفر عضو و ۲۴ مدیر برای مطالعه انتخاب شدند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، نتایج تحقیق مبین این واقعیت است که تعاونی‌ها در دستیابی به اهداف مورد نظر در اساس نامه وزارت تعاون و برآوردن انتظارات و توقعات اعضا در مجموع ناموفق عمل کرده‌اند.

واژه‌های کلیدی: شرکتهای تعاونی تأمین نیاز دامداران، موفقیت، استان قزوین، عملکرد

مقدمه

تعاونی‌ها از آغاز پیدایش خود در اواسط قرن نوزدهم تاکنون، مسیر پر فراز و نشیبی را گذرانده و توانسته‌اند با تکیه بر اصول عدالت‌جویی و دموکراسی نظر عموم مردم را به خود جلب نمایند و بر این اساس به رشد و توسعه پایدارشان ادامه دهند. اما تحولات اوایل هزاره سوم میلادی در عرصه اقتصاد، فرهنگ و روابط اجتماعی موجب شده است، تعاونی‌ها با شرایط جدیدی روبرو شوند که بدون سازگاری با آن‌ها نمی‌توانند به حیات خود ادامه دهند (۱). در کشورهای صنعتی دولت از طریق تأمین چارچوب‌هایی برای توسعه تعاونی‌ها در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی گام‌های مؤثری برداشته است. اما کشورهای در حال توسعه در این راه با موانعی چون عدم تطبیق انتظارات، شفافیت سیاست‌گذاری، فقدان شرایط استاندارد محیطی و افزایش غیرطبیعی تعاونی‌ها به لحاظ کمی گریبان‌گیر هستند.

در شرایط کشور ایران و در بعد از انقلاب اسلامی، در روند تصویب قانون اساسی و به همت شهید بهشتی و تصویب خبرگان قانون اساسی، بخش تعاون به عنوان یکی از ارکان سه‌گانه اقتصاد کشور در کنار دو بخش دولتی و

^۱ - دکترای اقتصاد کشاورزی و عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور تهران

^۲ - دکترای اقتصاد کشاورزی و عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور کرج

^۳ - دانشجوی کارشناس ارشد دانشگاه پیام نور تهران

ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی تأمین نیاز دامداران استان قزوین

خصوصی پذیرفته شده است. با وجود اینکه تعاون در حد شرکت‌های تعاونی، در قبل از انقلاب اسلامی نیز وجود داشته ولی هیچ‌گاه نگاه به تعاون، نگاهی کلان نبوده است. در بعد از انقلاب، توجه به تعاون به حدی رسیده که ضمن اشاره سریع در بند دو اصل چهل سه به عنوان راهکار اصلی توانمندسازی افراد جویای کار، در اصل ۴۴ قانون اساسی، در ردیف دوم از سه رکن اصلی اقتصاد ایران قرار گرفته است (۲). تعاون به شکل سنتی از دیر باز در جامعه ایران رایج بوده و ریشه در اعتقادات، باورها، سنت‌ها و فرهنگ مردم داشته است. نگرشی بر تاریخ تحولات اجتماعی ایران نشان می‌دهد که مردم ایران در قالب همکاری‌های سنتی دستاوردهای بزرگ داشته‌اند که در نوع خود در خور ستایش است (۳). تعاونی‌های نوین ایران در سال ۱۳۰۴ پس از تصویب قانون تعاون که اقتباسی از قوانین سایر کشورها بود جنبه حقوقی به خود گرفت با وجود کمک‌ها و حمایت‌های دولتی، بخش تعاون کشور آنچنان که شایسته آن بوده نتوانسته است نقش اساسی در توسعه کشور ایفا کند.

مسئله مورد بررسی در این تحقیق، شناسایی و دسته‌بندی عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی تأمین کننده نیاز دامداران استان قزوین می‌باشد.

در کل کشور سالانه نزدیک به ۸۶۰۰۰۰ تن گوشت قرمز و ۸۵۷۰۰۰۰ تن شیر تولید می‌شود. با توجه به اینکه استان قزوین یکی از قطب‌های تولیدات دامی و زراعی می‌باشد و سهم استان از تولید فوق‌الذکر ۴۰۰۰۰ تن تولید گوشت قرمز و ۳۷۰۰۰۰ تن تولید شیر می‌باشد که این استان رتبه نهم کشور را نیز در زمینه تولید شیر دارا است. در حال حاضر استان قزوین دارای ۲۱۷ واحد گاوداری شیری صنعتی با ظرفیت ۲۰ هزار و ۶۴۷ رأس و ۹۸ واحد گاوداری شیری سنتی با ظرفیت دو هزار و ۴۸۸ رأس است (۴). در راستای تأمین نیازهای دامداران استان قزوین ۲۰ شرکت تعاونی در زمینه تأمین و ارائه خدمات نهاده‌های دامی از قبیل سیوس، کنستانتره، دارو و غیره تشکیل گردیده که از این تعداد ۱۶ تعاونی با عضویت ۵۰۰۰ نفر در سطح استان فعال بوده. که از این مقدار تولید سهم تعاونی در تولید گوشت قرمز استان قزوین ۲۸۰۰۰ تن می‌باشد (۵).

در این پژوهش سعی شده است میزان موفقیت تعاونی‌های تأمین کننده نیاز دامداران در استان قزوین که یکی از قطب‌های بخش کشاورزی می‌باشد بررسی شود و نیز میزان موفقیت آن‌ها در دستیابی به اهداف عالی و عوامل مؤثر در این موفقیت شناسایی و اندازه‌گیری گردد.

تقوی (۱۳۸۳) تحقیقی را تحت عنوان بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های تولید زراعی در روستاهای آذربایجان شرقی انجام داد. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که از دیدگاه اعضاء هیئت‌مدیره و انحصار عادی تعاونی‌ها در مورد هم سویی اعضاء هیئت‌مدیره با شرکت، ضعف حس مسئولیت پذیری، ضعف مدیریت و ارتباط با سازمان‌ها و ادارات با موفقیت شرکت تعاونی رابطه‌ای دیده نشده است. میان ضعف بنیه مالی شرکت، داشتن رابطه با بازار فروش محصولات، تخصص اعضاء هیئت‌مدیره، نظارت مسئولین به شرکت همبستگی معناداری وجود دارد. از دیدگاه اعضاء عادی شرکت میان متغیرهای بومی بودن اعضاء هیئت‌مدیره، عدم استفاده از تجربیات قبلی، وجود اختلافات قومی و محلی و رضایت مردم از تعاونی با موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید زراعی وجود همبستگی مورد تأیید قرار گرفته است.

سالارزاده و همکاران (۱۳۸۰) در بررسی علل موفقیت شرکت تعاونی بانک سپه به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های مزبور به واسطه ویژگی‌های فیزیکی فروشگاه، سازماندهی نیروی انسانی کارآمد، با انواع کالاها و میزان ارایه آن‌ها و بالاخره با قیمت‌های مناسب توانسته‌اند منافع اقتصادی اعضاء خود را تأمین کنند. در عین حال، از این طریق به سهم خود، به جلوگیری از تمایلات انحصارطلبانه در تولید و فروش محصولات معینی پردازند.

ارزیابی میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی تولیدی روستایی در استان مازندران توسط درویشی‌نیا (۱۳۷۹) با هدف بررسی نگرش اعضا نسبت به شرکت تعاونی، بررسی میزان مشارکت اعضا در فعالیت‌های تعاونی، بررسی ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و فردی اعضا، شناخت روابط متقابل و میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته انجام داده است. از مهم‌ترین نتایج این تحقیق عبارتند از: موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در حد کم و متوسط بود به طوری که میزان رضایتمندی اعضا از شرکت‌های تعاونی، نگرش اعضا نسبت به شرکت تعاونی و آگاهی اعضا از شرکت تعاونی در حد متوسط و میزان مشارکت اعضا در شرکت تعاونی و فعالیت‌های آن در حد کم بود. از طرفی بین ویژگی‌های فردی، رضایتمندی، نگرش و آگاهی، میزان زمین و درآمد خانوار و مشارکت با موفقیت ارتباط معنی داری وجود دارد.

رمضانی (۱۳۸۴) تحقیقی را تحت عنوان ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی مرغ داران گوشتی استان تهران انجام داد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که سابقه عضویت در شرکت تعاونی، میزان مشارکت اعضا در امور تعاونی، مهارت فنی مدیران، کیفیت آموزش‌های ارائه شده، میزان انتفاع اعضا از تعاونی و عملکرد اتحادیه تعاونی‌های کشاورزی مرغ داران در موفقیت تعاونی‌ها تأثیر مثبتی داشته‌اند.

گریک لولس و انارینولد (۲۰۰۴) مطالعات میدانی در مورد تعاونی‌های کارگری انجام دادند. عوامل موفقیت این تعاونی‌ها را بدین شرح عنوان نمودند: رویکرد خدمت‌گرایانه که از بنیان و اساس روحی آن‌ها شکل گرفته بود، مهارت‌های کسب و کار و پیش‌زمینه و سابقه رهبران قدیمی آن، انتخاب محصولات برتر که محصول فرعی نگرانی آن‌ها برای ارایه خدمت و روش‌های کسب و کار خوب بود.

بر اساس نتایج تحقیقات سازمان کشاورزی استرالیا (۱۹۸۸) میزان مشارکت اعضا با موفقیت شرکت‌های تعاونی رابطه مستقیم دارد. از سوی دیگر، میزان مشارکت اعضا با عواملی از قبیل میزان اعتقاد به اصول تعاون، میزان فعالیت اجتماعی، تأثیرگذاری اعضا، بی‌طرفی تعاونی‌ها و میزان رضایت اعضا و کارکنان تعاونی در ارتباط است. دفتر بین‌المللی کارگران در مطالعه‌ای در سال ۲۰۰۰ نشان داد ویژگی‌های اجتماعی نیروی انسانی درون شرکت (کارکنان، کارگران، اعضا، مدیران) از قبیل شناخت، مشارکت، آگاهی سطح سواد، کیفیت نیروی انسانی و آشنایی با اهداف سازمان و همچنین سیاست‌های دولت و غیره را در موفقیت تعاونی‌ها مؤثر دانسته است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی و کاربردی است. در این پژوهش ۱۶ شرکت تعاونی تأمین‌کننده نیاز دامداران با ۵۰۰۰ عضو در استان قزوین وجود دارد که اعضای عادی، مدیران (هیئت مدیره و مدیران عامل) شرکت‌های تعاونی به عنوان جامعه آماری محسوب شدند. با توجه به محدودیت‌هایی که در سرشماری یا کسب اطلاعات از تمامی جامعه آماری اعم از وقت‌گیر بودن و هزینه بالای آن و سایر موارد وجود داشت. با توجه به مسئله مورد بررسی از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شده در مرحله بعد بر اساس نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۸ شرکت برای مطالعه انتخاب شد. به دلیل محدود بودن جامعه آماری مدیران، تصمیم گرفته شد نظرات تمام مدیران (۲۴ مدیر) بررسی شود. برای برآورد حجم نمونه از جامعه آماری اعضا با توجه به جدول مورگان به تعداد ۳۵۷ نفر عضو برای مطالعه انتخاب شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره‌ی توصیفی میانگین و برای محاسبه همبستگی از کورلاسیون پیرسون استفاده شد. همچنین پرسش‌نامه‌ها شامل ۳۳ سؤال در زمینه شناخت تعاون،

ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی تأمین نیاز دامداران استان قزوین

مشارکت، کیفیت آموزش، مهارت فنی مدیران و مهارت انسانی مدیران بوده که توسط جامعه آماری تکمیل گردیده است

بحث و نتایج

میزان موفقیت تعاونی‌ها در راه رسیدن به اهداف مورد نظر اساس نامه با ۳۳ سؤال مورد ارزیابی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۱ ارایه شده است.

جدول ۱- ارزیابی خدمات ارایه شده شرکت‌های تعاونی تأمین نیاز دامداران استان قزوین

نوع ارزیابی	تأمین نهاده‌ها		مشاوره‌ای		اقتصادی		آموزشی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
بسیار ضعیف و ضعیف	۲۰۱	۶۲	۲۲۴	۶۹	۲۱۹	۶۷.۸	۱۹۷	۶۰.۹
متوسط	۱۰۳	۳۲	۵۲	۱۶	۹۴	۲۸.۹	۹۵	۲۹.۳
خوب و بسیار خوب	۲۰	۶	۴۸	۱۵	۱۱	۳.۳	۳۲	۹.۸
کل	۳۲۴	۱۰۰	۳۲۴	۱۰۰	۳۲۴	۱۰۰	۳۲۴	۱۰۰
آزمون مقایسه میانگین رتبه‌ای	۳.۶۹		۳.۴۸		۲.۵۸		۳.۳	

بر اساس نتایج جدول ۱ اکثر اعضاء و مدیران عملکرد تعاونی‌ها را در زمینه‌های مذکور در حد بسیار ضعیف و ضعیف و تنها تعداد اندکی آن را خوب یا بسیار خوب ارزیابی کرده‌اند علی‌رغم عملکرد ضعیف این شرکت‌ها بر اساس آزمون مقایسه میانگین رتبه‌ای، تعاونی‌ها به ترتیب در زمینه تأمین نهاده‌های مورد نیاز اعضاء و ارایه خدمات مشاوره‌ای و آموزشی عملکردی مناسب داشته، لیکن در زمینه ارایه خدمات اقتصادی بسیار ضعیف عمل کرده‌اند. از مجموع وزنی سازه‌های فوق میزان موفقیت تعاونی‌ها اندازه‌گیری شد (جدول ۲).

جدول ۲- میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی تأمین کننده نیاز دام داران استان قزوین

میزان موفقیت	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
بسیار کم و کم	۲۶۱	۸۷.۲	۱	۳.۳	۲۶۲	۸۰.۸
متوسط	۳۸	۱۲.۵	۲۰	۸۳.۴	۵۸	۱۷.۹
زیاد و بسیار زیاد	۱	۰.۳۳	۳	۱۳.۳	۴	۱.۳
کل	۳۰۰	۱۰۰	۲۴	۱۰۰	۳۲۴	۱۰۰
مقایسه میانگین رتبه‌ای آزمون	۶۴.۹۸		۱۲۸.۵		۷۰.۱	

بر اساس داده‌های جدول ۲ در حدود ۸۱ درصد اعضاء و مدیران موفقیت تعاونی‌ها را در راه رسیدن به اهداف، بسیار کم یا کم ارزیابی کرده‌اند. از آنجا که میزان موفقیت تعاونی‌ها با عملکرد مدیران در ارتباط است، به نظر می‌رسد مدیران در ارزیابی خود دچار خطای ارفاق شده و موفقیت تعاونی‌ها را بهتر ارزیابی کرده‌اند. این اختلاف در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار است. این نتیجه نشان می‌دهد که جهت حرکت تعاونی‌ها و برنامه‌های مدیران با انتظارات و خواسته‌های اعضاء تطابق نداشته است.

بررسی و اندازه‌گیری اثر متغیرهای مستقل پژوهش بر موفقیت شرکت‌های تعاونی در این بخش از پژوهش ابتدا برای شناخت هر چه بهتر جامعه آماری، نتایج آماره‌های توصیفی در دو بعد درون سازمانی و برون سازمانی و سپس رابطه این متغیرها با میزان موفقیت تعاونی‌ها از طریق آماره‌های استنباطی مورد توجه قرار می‌گیرد.

عوامل درون سازمانی

در این بعد نقش عامل نیروی انسانی و مدیریتی در موفقیت تعاونی‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. در جدول ۳ ابتدا وضعیت هر شاخص در تعاونی‌ها و سپس با کمک آماره‌های مناسب، رابطه هر متغیر با مفهوم اصلی پژوهش (میزان موفقیت تعاونی‌ها) بررسی می‌شود.

جدول ۳- بررسی وضعیت و رابطه متغیرهای مستقل درون سازمانی با موفقیت تعاونی‌های

مفاهیم اصلی	مفاهیم درجه یک	اعضاء		مدیران		کل		بررسی رابطه مفاهیم اصلی با موفقیت شرکت‌ها
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
شناخت	کم	۱۴۱	۴۶.۹	۷	۳۱	۱۴۸	۴۵.۶	سا.مرز D ۰/۲۰۵
	متوسط	۱۱۷	۳۹.۲	۱۳	۵۳.۸	۱۳۰	۴۰	اسپیر من ۰/۲۲۴
	زیاد	۴۲	۱۳.۹	۴	۱۵.۲	۴۶	۱۴.۴	گاما ۰/۳۱۰
مشارکت	کم	۹۷	۳۲.۴	۶	۲۳.۲	۱۰۳	۳۱.۸	سا.مرز D ۰/۲۶۳
	متوسط	۱۵۵	۵۱.۸	۱۲	۵۳.۶	۱۶۷	۵۱.۵	اسپیر من ۰/۲۸۲
	زیاد	۴۸	۱۵.۸	۶	۲۳.۲	۵۴	۱۶.۷	گاما ۰/۳۹۹
کیفیت آموزش	کم	۲۱۱	۷۰.۵	۳	۱۲.۵	۲۱۴	۶۶	سا.مرز D ۰/۲۰۶
	متوسط	۸۴	۲۸	۲	۸.۳	۸۶	۲۶.۵	اسپیر من ۰/۲۲۴
	زیاد	۵	۱.۵	۱۹	۷۹.۲	۲۴	۷.۵	گاما ۰/۳۶۱
مهارت فنی	کم	۲۷	۹.۱	۱	۴.۲	۲۸	۸.۶	سا.مرز D ۰/۴۳۸
	متوسط	۱۸۱	۶۰.۳	۹	۳۷.۵	۱۹۰	۵۸.۶	اسپیر من ۰/۴۴۲
	زیاد	۹۲	۳۰.۶	۱۴	۵۸.۳	۱۰۶	۳۲.۸	گاما ۰/۶۴۳
مهارت انسانی	کم	۵	۱.۶	۱	۳.۳	۶	۱.۹	سا.مرز D ۰/۱۳۵
	متوسط	۱۰۱	۳۳.۸	۹	۳۶.۷	۱۱۰	۳۴	اسپیر من ۰/۱۳۰
	زیاد	۱۹۴	۶۴.۶	۱۴	۶۰	۲۰۸	۶۴.۱	گاما ۰/۲۲۵

داده‌های جدول ۳ نشان می‌دهد شناخت اعضاء و مدیران از اصول تعاون و کیفیت آموزش‌ها در حد ضعیف و بسیار ضعیف، میزان مشارکت اعضاء در امور تعاونی و مهارت فنی مدیران در حد متوسط و مهارت انسانی مدیران در حد زیاد است. آماره‌های آزمون‌های سامرز D، اسپیرمن و گاما نشان می‌دهد که بین متغیرهای شناخت اعضاء، میزان مشارکت آن‌ها در امور تعاونی و مهارت فنی مدیران با میزان موفقیت تعاونی‌ها رابطه کاملاً معنی‌دار، مستقیم و نسبتاً قوی وجود دارد. ولی بین متغیرهای مهارت انسانی مدیران و کیفیت آموزش‌ها با میزان موفقیت تعاونی‌ها ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

در مورد عوامل برون سازمانی، نقش سازمان‌های دولتی و غیردولتی (اتحادیه تعاونی‌ها) در موفقیت این شرکت‌ها بررسی شد که نتایج آن در جدول ۴ منعکس شده است.

جدول ۴- بررسی وضعیت و رابطه متغیرهای مستقل برون سازمانی با موفقیت شرکت‌های تعاونی تأمین کننده نیاز دامداران

مفاهیم اصلی	وضعیت	اعضاء		مدیران		کل		بررسی رابطه مفاهیم با موفقیت شرکت‌ها
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
سازمان‌های دولتی	کم و بسیار کم	۹۷	۳۲.۲	۱۷	۷۰	۱۱۴	۳۵.۲	سامرز D ۰/۲۸۹
	متوسط	۱۷۴	۵۸	۶	۲۶	۱۸۰	۵۵.۵	اسپیرمن ۰/۳۲۱
	زیاد و بسیار زیاد	۲۹	۹.۸	۱	۴	۳۰	۹.۳	گاما ۰/۴۶۵
سازمان‌های غیر دولتی (اتحادیه)	کم و بسیار کم	۲۱۳	۷۱.۱	۱۷	۷۰.۸	۲۳۰	۷۰.۹	سامرز D ۰/۳۹۴
	متوسط	۶۹	۲۳.۲	۶	۲۵.۱	۷۵	۲۳.۱	اسپیرمن ۰/۴۳۹
	زیاد و بسیار زیاد	۱۸	۶	۱	۴.۱	۱۹	۶	گاما ۰/۵۹۱

بر اساس یافته‌های به دست آمده از جدول ۴ وضعیت سازمان‌های دولتی در حد متوسط و سازمان‌های غیردولتی در حد ضعیف و بسیار ضعیف ارزیابی شده است. مدیران در مقایسه با اعضاء، وضعیت سازمان‌های دولتی را ضعیف‌تر ارزیابی کرده‌اند که این اختلاف در سطح ۹۹ درصد احتمال معنی‌دار است. آماره‌های آزمونی سامرز D، اسپرمن و گاما نشان می‌دهد که بین متغیرهای مزبور و میزان موفقیت تعاونی‌ها رابطه کاملاً معنی‌دار، مستقیم و نسبتاً قوی وجود دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

با توجه به مطالب بیان شده اهم نتایج این پژوهش به شرح زیر است:

حدود ۸۱ درصد اعضاء و مدیران، شرکت‌های تعاونی تأمین کننده نیاز دامداران را در راه رسیدن به اهداف خود ناموفق ارزیابی کرده‌اند. در پژوهش حاضر ۴۷ درصد از متغیرهای تأثیرگذار در موفقیت تعاونی‌ها مورد شناسایی قرار گرفت.

نزدیک به ۵۷ درصد از موفقیت تعاونی‌ها به عامل نیروی انسانی بستگی دارد. در زیر اهم نتایج کسب شده درباره این عامل بیان می‌شود:

۴۵/۶ درصد اعضاء و مدیران از اصول و اهداف تعاون شناخت بسیار کمی دارند. این عامل با ضریب ۰/۰۸۵ تأثیر مثبتی در موفقیت تعاونی‌ها دارد.

مشارکت اعضاء در امور تعاونی در حد متوسط برآورد گردید (۵۳ درصد) این عامل با ضریب ۰/۲۲ به طور مستقیم در موفقیت تعاونی‌ها تأثیر می‌گذارد.

کیفیت آموزش‌ها و تعداد دوره‌های آموزشی به ترتیب با ضرایب ۰/۱۷۵ و ۰/۰۷۷ در موفقیت تعاونی‌ها تأثیر می‌گذارد.

میزان انتفاع اعضاء از تعاونی‌ها با ضریب ۰/۱۱۸ در موفقیت تعاونی‌ها تأثیر مثبت می‌گذارد.

بیش از ۲۴ درصد موفقیت تعاونی‌ها به توانمندی مدیران در زمینه‌های فنی و انسانی بستگی دارد.

مهارت فنی مدیران در مجموع با ضریب ۰/۲۶ به طور مستقیم و نیز از طریق مفهوم واسطه مشارکت اعضاء، در

موفقیت تعاونی‌ها تأثیر مثبتی می‌گذارد.

در کل ۲۰ درصد از موفقیت تعاونی‌ها با عوامل برون سازمانی در ارتباط است.

در این راستا، عملکرد اتحادیه تعاونی‌ها، به عنوان عامل برون سازمانی، با ضریب ۰/۳۲۷ در موفقیت تعاونی‌ها تأثیر مثبت دارد.

حدود ۷۱ درصد اعضا از عملکرد اتحادیه ناراضی بودند.

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهادهایی به شرح ذیل برای بهبود وضعیت تعاونی‌ها ارائه می‌شود:

- از آنجا که سطح کیفی نیروی انسانی موجود در تعاونی‌های تأمین نیاز دامداران پایین می‌باشد لازم است سیاست و راهبرد درازمدتی در جهت بالا بردن کیفیت نیروی انسانی اتخاذ شود. در این راه ارائه آموزش‌های مستمر و متناسب با نیاز دامداران می‌تواند به توانمندی آن‌ها کمک شایانی کند.
- آموزش‌های ارائه شده باید در دو سطح تخصصی (دامداری) و عمومی (تعاون و مدیریت) برگزار شود تا همزمان با افزایش اطلاعات تخصصی، آگاهی‌های عمومی و شناخت اعضا از تعاون نیز افزایش یابد. چنین آموزش‌هایی باید برای اعضا، کارکنان و مدیران شرکت‌های تعاونی برگزار گردد تا کارایی آنان را افزایش دهد.
- جلب مشارکت اعضا در تصمیم‌گیری اداره امور تعاونی‌ها می‌تواند منافع بی‌شماری را برای تعاونی‌ها داشته باشد. به منظور بالا بردن سطح مشارکت اعضا در تعاونی‌ها لازم است راهکاری مناسب اتخاذ گردد. در این راه پیروی تعاونی‌ها از اصول تعاون می‌تواند در موفقیت تعاونی‌ها تأثیر بسزایی داشته باشد.
- به اعضای شرکت‌های تعاونی، نحوه مدیریت تعاونی‌ها آموزش داده شود و پیامدهای مطلوب و نامطلوب مدیریت‌های اصولی به آنان گوشزد شود.
- تقویت و حمایت از اتحادیه تعاونی‌ها جهت بالا بردن عملکرد و ارائه خدمات بهتر برای تعاونی‌های عضو صورت پذیرد.
- از آنجا که عوامل اقتصادی موجود در تعاونی‌های تأمین نیاز دامداران در میزان موفقیت تأثیر مثبت دارد، لذا لازم است عوامل اقتصادی مانند: دسترسی به اعتبارات (از طریق اعطای وام‌های کم بهره)، معرفی بازارهای مناسب و افزایش درآمد اعضا (از طریق پیدا کردن مشتریان جدید از طریق تبلیغ و آگهی، کاهش هزینه‌های بازاریابی)، افزایش محصول تولیدی اعضا (از طریق تأمین ماشین‌آلات، تأمین اعتبارات، بازاریابی تولیدات و آموزش روش‌های جدید تولید). توسط تعاونی‌های تأمین نیاز تقویت گردند.

منابع مورد استفاده

- ۱- سازمان بین‌المللی کار، (۲۰۰۴)، پیشرفت و توسعه تعاونی‌ها، ترجمه بیات، انتشارات وزارت تعاون چاپ اول.
- ۲- هاشمی ع، (۱۳۶۷)، خطبه‌های نماز جمعه تهران.
- ۳- صدر الا شرافی م، (۱۳۷۳)، اقتصاد کشاورزی و تعاون، چاپ سوم، دانشگاه تهران.
- ۴- بی نام، منابع آماری انتشارات سازمان جهاد کشاورزی استان قزوین (۱۳۸۹).
- ۵- بی نام، منابع آماری انتشارات اداره کل تعاون استان قزوین (۱۳۸۹).
- ۶- امینی ا، رضائی م، رضائی م، (۱۳۸۵)، ارزیابی عوامل موثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی مرغ داران گوستی استان تهران، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال چهاردهم، شماره ۵۵.
- ۷- ابراهیم زاده، ع، (۱۳۸۳)، شرکت تعاونی از تصمیم تا تشکیل، انتشارات پایگان تهران.
- ۸- طالب م، (۱۳۸۲)، اصول و اندیشه‌های تعاون، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۹- عباسی م، (۱۳۸۸)، باور تعاون (تعاون در اندیشه و عمل)، تهران، موسسه توسعه روستایی ایران

ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی تأمین نیاز دامداران استان قزوین

- ۱۰- کلباسی اصفهانی ع، (۱۳۷۶)، تحقیقی پیرامون نقش تعاونی‌ها در نظام اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، چاپ اول انتشارات ثمر.
- ۱۱- معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون، (۱۳۸۷)، تعاون و اندیشه‌های شهید بهشتی
- ۱۲- اسلامی نسب م، (۱۳۸۱)، تعاونی‌های مصرف در مسیر تحول، فصلنامه همیار، سال چهارم، شماره ۱۳، تهران، انتشارات اتحادیه سراسری تعاونی‌های مصرف کارکنان دولت.
- ۱۳- اسلامی نسب م، (۱۳۸۰)، بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء بهره‌وری در شرکت‌های تعاونی مصرف، ترجمه سرمد غلامعلی، تهران، اتحادیه شرکت‌های تعاونی مصرف کارکنان دولت در استان کرمان زیر نظر اسکاد.
- ۱۴- پراکاشی د، (۱۳۷۸)، مفهوم اشاعه مدیریت در تعاونی‌ها: تجربه هندوستان، فصلنامه همیار، سال اول شماره دوم، تهران: انتشارات اتحادیه سراسری تعاونی‌های مصرف کارکنان دولت.
- ۱۵- تقوی ن، (۱۳۸۳)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت‌های تعاونی‌های تولید زراعی در روستاهای آذربایجان شرقی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان آذربایجان شرقی، ص ۹الی ۱۱.
- ۱۶- حاجی زاده گشتی م، (۱۳۸۰)، بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد تعاونی‌های تولیدی صنعتی استان تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ۱۷- رستم نژاد غ، (۱۳۸۲)، سرمقاله، ماهنامه اقتصادی اجتماعی فرهنگی تعاون شماره ۱۴۴، تهران، انتشارات وزارت تعاون.
- ۱۸- قنبری م، ابراهیم زاده ع، قاسمی ب، (۱۳۷۹)، نهضت تعاونی در ایران، چاپ اول، تهران، انتشارات پاکیان.
- ۱۹- الوانی س م، (۱۳۷۷)، مدیریت عمومی، چاپ یازدهم، تهران، انتشارات نی.
- ۲۰- وزارت تعاون، (۱۳۸۵)، عملکرد شرکت‌های تعاونی در ایران، ماهنامه تعاون، شماره ۱۷۵.
- ۲۱- پور افضل ح، (۱۳۵۳)، تعاون، چاپ سوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۲۲- شیرینی ع، (۱۳۶۸)، اصول سازماندهی و مدیریت در تعاونی‌ها، چاپ اول، تهران انتشارات سازمان مرکزی تعاون کشور.
- ۲۳- ودیعی ج، (۱۳۵۲)، تعاون، جلد اول، اصفهان، انتشارات دانشگاه اصفهان.
- ۲۴- زاهدی ش ا، (۱۳۷۵)، مدیریت دولتی در سطح کلان، مجله علمی کاربردی مدیریت دولتی، شماره ۸، تهران، انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- ۲۵- سالار زاده ن، (۱۳۸۰)، بررسی علل موفقیت شرکت تعاونی بانک سپه.
- ۲۶- درویش نیاع ا، (۱۳۷۹)، ارزیابی میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی تولید روستا در استان مازندران.
- ۲۷- شمسایی ش ا، (۱۳۷۶)، بررسی عملکرد اقتصادی سازمان تعاون مصرف شهر روستا، دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۲۸- ابن منظور ا، (۱۳۶۳)، لسان عرب، قم، نشر ادب حوزه.
- ۲۹- چیرانی ا، (۱۳۷۹)، رابطه کارایی سرمایه و ساختار سازمانی تعاونی‌های صنعتی استان گیلان، طرح پژوهشی اداره کل تعاون استان گیلان.
- ۳۰- سلیم غ، (۱۳۷۳)، اصول مدیریت تعاونی‌ها، تهران، انتشارات پیام نور.
- ۳۱- عباسی م، (۱۳۷۷)، تعاونی‌های مصرف و مدیریت بهره‌وری، ماهنامه تعاون، دوره جدید، شماره ۱۲۸، ص ۸-۱۱.

- ۳۲- فرحبد ف، (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر در موفقیت شرکت‌های تعاونی مصرف و آرایه الگویی برای موفقیت تعاونی‌های استان گیلان، رساله دکتری مدیریت دولتی، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- ۳۳- فروخی ح، دهگامی ح، (۱۳۶۸)، حقوق در قلمرو شرکت‌های تعاونی، تهران، انتشارات نقش جهان.
- ۳۴- کلباسی ع ا، (۱۳۷۴)، نقش تعاونی‌ها در نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، تهران، نشر ثمره.
- ۳۵- مجموعه قوانین و مقررات تعاونی، خرداد (۱۳۷۶)، وزارت تعاون.
- ۳۶- نامغ پ، (۱۳۸۴)، مدیریت تعاونی‌ها، تهران، نشر هوای تازه.

- 37- Carnegie Mellon University (1995) The Capability Maturity Model: Guidelines
- 38- Cooperatives AND Employment in Africa. By Jurgen Schwettmann. ILO Cooperative Branch 2001
- 39- Geneva Switzerl and COPAC Open Forum Decent Work: Can Cooperatives
- 40- Geneva.s.k. Creating a Favourable Cilmate and Conditions for Cooperative
- 41- Levi Yair (2001) Internal and External Principles Review of International Co-operation. Vol.94 No.1
- 42- Anne Reynolds Hugh Jeffers An assessment of loan regulations for rural housing cooperatives U.WCC staffpaper,no.2,February 2003

Evaluation Factors in the Success of Cooperatives Supply Needs Qazvin

M. Shokat Fadaei, M. Khaledi, K. Eenanlo

Abstract

Today the roles of cooperatives in social and economic spheres, especially in societies are more cohesive organization in this field, that there is so strikingly. Experts and Holder Authorities in developing countries, develop and institutionalize a culture of cooperation in various sectors of society, beliefs, and have studied any serious consideration. Given that the livelihoods of people is the most fundamental administrative programs in Iran and efforts were done that equal opportunity, equal opportunities and equal business and investment is provided for all people on the base of the development outlook. Therefore responsibility of cooperative sector would be heavier as a most popular section in the economics field. Obviously, the performance of the cooperative sector in the country is directly related to the success or failure of cooperatives. The overall objective of this study was to evaluate the influence of internal and external factors in the success of cooperative firms livestock needs in Qazvin State. Morgan is based on a simple sampling of the 16 cooperatives with 5,000 members and 357 corporate members and 24 managers and 8 companies were selected for the study. After completing the questionnaires, the results of this study indicated that cooperatives were unsuccessful on achieving the statute of Ministry of Cooperative and fulfilling of the members' expectations.

Key word: Cooperative, Members' expectations, Qazvin.